

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk (przewodniczący)
SSN Marek Dobrowolski
SSN Mirosław Sadowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi K. L. na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]
w sprawie III AUa [...],
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli
Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
w dniu 21 marca 2019 roku

- 1. stwierdza przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa [...];**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz K. L. kwotę 2000 (dwa tysiące) złotych tytułem odszkodowania,**
- 3. zwalnia K. L. od kosztów sądowych w całości,**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Powód K. L. wniósł skargę na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. III AUa [...], zainicjowanej apelacją odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 4 maja 2017 r. sygn. akt IV U [...] w przedmiocie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, domagając się: 1) stwierdzenia przewlekłości postępowania w tej sprawie, 2) przyznania od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego odpowiedniej sumy

w kwocie 20.000 zł, 3) zwolnienia od opłaty od skargi w wysokości 200 zł stosownie do art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1259 ze zm., dalej jako „ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r.”).

W uzasadnieniu skargi skarżący podniósł, że w przedmiotowej sprawie doszło do przewlekłości postępowania. Sprawa dotyczy renty z tytułu niezdolności do pracy, nie jest zbyt skomplikowana pod względem zarówno faktycznym, jak i prawnym, ma kolosalne znaczenie dla strony (odwołującego się), ponieważ dotyczy świadczeń, z których może on żyć. Skarżący swoim zachowaniem nie przyczynił się do powstania przewlekłości.

Wnosząc, stosownie do art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., o przyznanie sumy pieniężnej w wysokości 20.000 zł skarżący stwierdził, że kwota ta ma zrekompensować odwołującemu się brak świadczeń z ubezpieczeń społecznych przez tak długi czas.

Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uwzględnienia o zasądzenie mniejszej kwoty odszkodowania. Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] wskazał, że w dniu 17 grudnia 2018 r. Przewodniczący wydziału wyznaczył termin rozprawy apelacyjnej na dzień 6 marca 2019 r. Terminy wyznaczanych rozpraw wynikają z ilości spraw wpływających do Wydziału w ostatnich latach oraz obsady kadrowej (liczne odejścia w stan spoczynku sędziów Wydziału). W związku z wakacjami w wydziale spowodowanymi przejściem w stan spoczynku oraz stałym wpływem spraw, rosną zaległości i terminy rozpoznawania spraw, jak w niniejszym postępowaniu, wynoszą obecnie około 24 miesiące.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli

postępowanie w tej sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne dla załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Z kolei dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.).

W dotychczasowej (utrwalonej) judykaturze Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się, że kilkumiesięczny okres wyczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie pośród innych spraw wniesionych do konkretnego sądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 14 lutego 2006 r., III SPP 7/06, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 88; z dnia 18 października 2007 r., III SPP 40/07, LEX nr 861707; z dnia 27 czerwca 2013 r., WSP 4/13, LEX nr 1342181; z dnia 25 listopada 2014 r., III SPP 229/14, LEX nr 1598704; z dnia 21 lipca 2015 r., III SPP 14/15, niepublikowane). Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. nie określa bowiem jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Zasadniczo za przewlekłe uznaje się postępowanie, w którym w danej instancji nie wyznaczono terminu rozprawy przez ponad 12 miesięcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120 z glosą C. Kłaka; z dnia 5 sierpnia 2013 r., III SPP 188/13, LEX nr 1448755; z dnia 25 listopada 2014 r., III SPP 229/14, LEX nr 1598704; z dnia 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, niepublikowane; z dnia 6 października 2016 r., III SPP 59/16, LEX nr 2166386; z dnia 22 marca 2017 r., III SPP 11/17, LEX nr 2298289; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III SPP 14/17, LEX nr 2307120). Sąd

Najwyższy konsekwentnie prezentuje stanowisko, że trudności kadrowe sądów nie mogą blokować przytoczonych powyżej zasad sprawnego prowadzenia postępowania. Władze krajowe mają bowiem obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej, w tym zapewnienia optymalnej obsady kadrowej sądów odwoławczych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 22 marca 2017 r., III SPP 9/17, LEX nr 2298289; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III SPP 14/17, LEX nr 2307120). Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie Rutkowski i inni przeciwko Polsce (skargi nr 72287/10, 13927/11, 46187/11) wskazał, że przyczyną przewlekłości postępowań w Polsce jest niewystarczająca liczba sędziów i urzędników, nieadekwatne siedziby sądów, co wymaga od Państwa podjęcia działań zaradczych.

W sprawie objętej skargą powództwo zostało wniesione w dniu 8 czerwca 2016 r., wyrok Sądu Okręgowego zapadł w dniu 4 maja 2017 r., który doręczono wraz z uzasadnieniem pełnomocnikowi odwołującego się 25 maja 2017 r. Wnioskiem z dnia 31 maja 2017 r. organ rentowy zwrócił się o wypożyczenie akt rentowych K. L. celem rozpoznania wniosku o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego. Wniosek został pozytywnie rozpatrzony w dniu jego wpłynięcia do Sądu Okręgowego w T., przy czym sąd nie określił terminu zwrotu akt rentowych do Sądu. Odwołujący się - działając przez fachowego pełnomocnika - wniósł apelację od powyższego wyroku w dniu 6 czerwca 2017 r., wobec nieuiszczenia opłaty od apelacji odwołujący się w dniu 8 czerwca 2017 r. został wezwany do uzupełnienia braku formalnego apelacji, wezwanie zostało odebrane przez pełnomocnika odwołującego się w dniu 27 czerwca 2017 r. Opłata została uiszczona w dniu 4 lipca 2017 r. W dniu 28 czerwca 2017 r. organ rentowy zwrócił akta rentowe K. L.. Zarządzeniem z dnia 5 lipca 2017 r. Przewodniczący Wydziału przekazał akta sprawy Sądowi Apelacyjnemu. Odpis apelacji odwołującego się został doręczony organowi rentowemu w dniu 7 lipca 2017 r.

W dniu 13 lipca 2017 r. akta sprawy zostały zarejestrowane w Sądzie Apelacyjnym w [...]. W dniu 28 lipca 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] wyraził zgodę na wypożyczenie akt rentowych K. L., nie określając terminu ich zwrotu (po wykorzystaniu). Organ rentowy zwrócił akta rentowego odwołującego się w dniu

25 sierpnia 2017 r.

W dniu 3 października 2017 r. akta rentowe odwołującego się ponownie zostały wypożyczone organowi rentowemu, tym razem na okres 1 miesiąca. Akta zostały zwrócone do Sądu Apelacyjnego w dniu 7 listopada 2017 r., następnie w dniu 16 listopada 2017 r. zostały wypożyczone - zgodnie z wnioskiem - Sądowi Okręgowemu w T., akta wróciły do Sądu Apelacyjnego w dniu 28 listopada 2017 r.

W dniu 18 września 2018 r., zatem po upływie 14 miesięcy od wpłynięcia sprawy do Sądu Apelacyjnego, sprawa została poddana losowaniu. W dniu 17 grudnia 2018 r. Przewodniczący Wydziału wyznaczył termin rozprawy na dzień 6 marca 2019 r., po zamknięciu której ogłoszono wyrok oddalający apelację odwołującego się. Od wpłynięcia sprawy do Sądu Apelacyjnego do losowania sędziego referenta minęło 14 miesięcy, a w tym okresie nie podjęto żadnych czynności ukierunkowanych na merytoryczne rozpoznanie apelacji - nie dokonano jakiegokolwiek czynności, która usprawiedliwiałaby zwłokę w rozpoznaniu apelacji. Tak długi czas oczekiwania przez strony na rozpoznanie sprawy uzasadnia więc stwierdzenie, że doszło do naruszenia prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 cytowanej powyżej ustawy, uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, sumę pieniężną w wysokości od 2.000 zł do 20.000 zł. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na podstawie powołanego przepisu stanowi zatem sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Następuje ono w wysokości proporcjonalnej do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, LEX nr 2032325; z dnia 28 maja 2015 r., III SPP 10/15, LEX nr 174074; z dnia 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342). Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). W realiach rozpoznawanej sprawy, w ocenie Sądu Najwyższego, właściwe będzie przyznanie skarżącemu tytułem odszkodowania kwoty 2.000 zł. Przyznając kwotę w takiej wysokości należy mieć na względzie, że zarzucana w niniejszej sprawie przewlekłość postępowania ustała, gdyż w sprawie, której dotyczy skarga, postępowanie zostało zakończone. Dlatego też, przyznając skarżącemu kwotę pieniężną w wysokości 2.000 zł, Sąd Najwyższy oddalił żądanie skargi w pozostałej części. Na marginesie wskazać również należy, że przedmiotowa sprawa nie należy do spraw pilnych w rozumieniu Regulaminu urzędowania sądów powszechnych.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.